

ДОКТОРСЬКА ВИСОТА

Якось він запропонував: «Давай підемо куди-небудь на природу, сядемо на пенях, походимо стежками дитинства. Напишеш нарису «Садок вишневий коло хати...».

Я відбувся жартом: «Ну, це аж тоді, коли ти станеш доктором фізико-математичних наук».

«О-о-о, цього ждати довго. У мене спеціальність 01-01-01, тобто, математичний аналіз. Класика! А в класику трудно увійти хоча з одним рядком. Так що можна й не дочекатися».

Але ми дочекались і сталося це досить скоро після тієї розмови.

Сидимо, як ото було задумано, поважа, не на пенях, а в його кабінеті і розміковуємо над фактом. Доктор наук, безумовно, висота, що скоряється далеко не кожному. Волков до неї ішов довго, а на останній дистанції було особливо важко.

— В математиці — свої закони. Щоб у професійних колах ти набув належного рейтингу, треба кілька разів виступити на престижних наукових семінарах, бо ти ж з Вінниці, а Вінниця, як відомо, не математична столиця. Тим часом, у столичних чергах цього виступу треба чекати рік-півтора або й довше. А позаяк одним виступом не відбудешся, то душа плаває: ти вже не молодий, можливі всілякі випадковості, підкачає, скажімо, здоров'я, поїзд промчить мимо і ти залишишся на пероні. З піднятою рукою! В своєму минулому! У майбутньому втрапити не встиг і нема в цьому кого винувати — судьба!

В сумовито-жартівливому монолозі Волкова проступав властивий для нього м'який гумор, який, з мого погляду, засвідчує зичливість характеру, людяність і глибоке знання природи життя.

Не розуміюся на тонкощах математики, для мене, гуманітарія, це недоступна іпостась, і, коли дивлюся на сторінки монографій чи підручників, всуціль змережені формулами, дужками, знаками, яких навіть нема серед звичних для мене друкарських кеглів, то з трудом вірю, що все це осяжне і написане людиною, а не богом. Широ цікавлять витюки такого хисту: звідки воно, з якої води, якої трави, якого неба, якого виховання.

Пояснень нема. Дар божий мить своїм перстом без усяких законів, за якоюсь незбагненню — свавільною логікою, а, по суті, без логіки. Упало обдарування на сина колгоспниці, босого й голодного, якому і зошитів нізачо було купити. Він,

власне, й не знав, що має математичні здібності. До третього класу вчився абияк, а потім у його житті з'явився Вчитель. Федір Федорович Поляков, довоєнний друг його батька. Другові було чеприємно, що син його друга зовсім не цікавиться школою, він побачив у ньому те, чого Юрко сам у собі побачити не міг.

Уже в п'ятому класі розв'язував будь-яку задачу зі збірника Березанської, а в сьомому, випускному, за годину до екзамену директор розпечатав заповідного конверта, що надійшов з райвно і вчителька потайки принесла його Юркові — він мав розв'язати складну задачу і виручити весь клас.

Як би ми не намагалися вдавати, що школа наша завжди була непорочно — чистою і святою, вона від цього такою не стане: в кожній хитрували, щоб не зганьбитися, показати «марку фірми», і, звичайно ж, з найкращого боку. Побіг Юрко в траві недалеко берега, сховався на півгодини серед їхніх шепотів і приніс рішення. Розв'язувати задачу було для нього поетичним натхненням серця. В принципі, легко давалися всі предмети, бо дуже любив слухати на уроках. До закінчення середньої школи зовсім не читав підручників — обходився тим, що почує від учителя. Проте навіть у гадці не мав, що математика може стати змістом життя. Зростаючи в середовищі прагматиків, де щось важило тільки продукція рук і міцного фізичного здоров'я — хліб, молоко, м'ясо — він і майбутнє бачив у тій сфері, де щось виробляють.

Підбивав друга свого Льоню Огіря:

— Давай поїдемо в Одесу до водного інституту, будемо кораблі будувати.

— Давай.

Не вийшло. Юркові було тільки 16 років. Треба було писати спеціального листа, їхати з ним до Мінвнузу.

— Пішли в університет.

Пішли. А там — інша притичина. Нема форми № 386, себто, довідки про здоров'я.

— Біжіть, хлопці в університетський двір. Там — медпункт. Візьмете форму.

Вони були страх які нетерплячі — в черзі стояли, певне зо три сотні абітурієнтів.

— Ні, Це не для нас. Ідемо в Кіровоградський педінститут, на фізмат.

Він був справжнім дитям природи, розкритим і вільним, як вітер, легко-важким і обдарованим, і при тому не обтяженим ніякими думками про свої непересічні здібності. В педінституті Юрія Волкова навчили, на-

решті сумлінно користуватися книгою, працювати системно і спрямовано. Був відмінним студентом, але сказали йому про його талант аж на IV курсі. Тоді він уперше почув і слово «аспірантура», тоді ж на його дорожці знову постав образ Учителя.

Треба підкреслити особливо, що й нині, цілком збагнувши і себе і міру свого хисту, Юрій Іванович Волков, ставить на перше місце не свою особу, не свій талант, а Вчителів, які допомогли цей талант виплекати і спрямувати. У середній школі був Григорій Федорович Пасічник.

— Давав для мене спеціальні завдання — це дуже морально піднімало. Потім аналізував, вміло підкреслюючи кожну знахідку — після цього в тебе наче крила відростали. А в інституті мене помітила Неоніла Гаврилівна Мальцева, педагог від бога, залучила до математичного гуртка, давала задачі посиленої трудності, переконувала йти в науку. Тоді я, мабуть, уперше збагнув, що математика може стати єдиною довічною любов'ю.

Соціальне походження не дозволяло розраховувати ні на яку підтримку, доводилося покладатися тільки і тільки на власні сили. Тому в аспірантуру Одеського університету він, природно, не пройшов за конкурсом, хоча подався саме туди. Одеса, веселе безшабашне місто, дуже підходила йому за складом характеру, але не приймала. Після цієї неподоланої висоти став працю-

Наука і... картопля

Не будемо наполягати на твердженні, що й у розвитку науки і техніки не останнє місце належить такій базальній реальності, як наявність по-вноцінного харчування для творців науково-технічного прогресу. У нинішні часи ринкової шаленості це кожному зрозуміло.

Мабуть, тому керівництво інституту вирішило збудувати біля їдальні власне овочесховище і вже розгорнуло роботи.

Об'єкт, скажемо, не такий вже й грандіозний, проте матиме відсіки для зберігання достатньої на зиму кількості картоплі і овочів, а також засоленних працівниками їдальні капусти, огірків, помідор тощо.

вати в Ульянівській школі робітничої молоді на Кіровоградщині. Зберігся знімок випускників, на якому наймолодшим є... вчитель фізики і креслення Ю. І. Волков. Потім було одруження, мала дитина, восьмирічна школа в глухому селі, де крім математики, фізики, хімії, викладав ще й фізкультуру. Отже — непряма терниста дорога: 36-годинне навантаження на тиждень і такий ось «зебристий» спектр діяльності. Побут цілком міг засмоктати, але він зберіг характер і вже добре вірив у своє призначення. Тому наступна висота, хоча брав її з глухого села, скорилася — став аспірантом Київського університету.

Це було тяжко — вчитися у столиці, утримувати сім'ю, але ж вирів у тому середовищі, де труднощі сприймалися, як звичайне повсякдення, побутова норма. Без труднощів по життю ідуть хіба що народжені в генеральських лампах, себто, вітчизняні буржуї з великими грошми і широкими нивами впливових знайомств. Втім, у них — свої труднощі — ходити під дощами косих поглядів і прихованої зневаги. За умови, звичайно, якщо збереглась бодай крихітка совісті. Ну, а якщо совісті нема, то нема проблеми — про них не можна говорити, як про людей.

...І ще двох Вчителів називає Ю. І. Волков — члена — кореспондента АН України В'ячеслава Кириловича Дзядика з Києва і академіка Сергія Мироновича Нікольського з Москви. Обидва видатні математики світового рівня, обидва теж ішли до своїх рівнів тернистими дорогами. Дзядик був керівником кандидатської дисертації, Нікольський представляв докторську.

З почуттям зворушливого захоплення Юрій Іванович говорить про своє щастя

Колонка актуальної інформації

Яким буде ВАК?

Як повідомив на засіданні ректорату Б. І. Мокін, комісія Верховної Ради України з питань науки і освіти вкупі з керівниками компетентних державних служб дійшли нарешті принципової згоди щодо концепції діяльності атестаційної комісії по затвердженню вчених звань. Цим будуть займатись спеціалізовані ради вузів.

Яка в такому разі роль атестаційної комісії?

Раз на три роки вона атестуватиме спецради і якість їхньої роботи. Якщо до цієї якості будуть серйозні претензії, то рада розпускається, а її голова і секретар позбавляються назавжди права коли-небудь знову очолити її.

До речі, в Міністерстві освіти вже сформовано атестаційний відділ. Всі справи на доцентів і професорів українських вузів відкриті з Москви до Києва і будуть розглянуті найближчим часом. Отже, система запрацювала.

Приціл на кінцевий результат

Ще одна новина з Києва. Віднині все бюджетне фінансування наукових розробок націлюється на кінцевий результат. Іншими словами, на фініші роботи вимагається подавати не звіт, як було раніше, а технологію, яку можна продавати, запроваджувати у виробництво, щоб повернути державі затрачені кошти.

Внаслідок цього усі нинішні держбюджетні теми будуть чинними тільки до кінця року. Якщо ж ви хочете продовжити їх, то мусите писати зобов'язання, що повернете гроші.

За таких умов нависає загроза над гуманітарними і фундаментальними дослідженнями. Чи не припиняться вони взагалі?

Ні. Для цього закладаються спеціальні асигнування.

Зарплата

підвищується

Нарешті уряд прийняв остаточне рішення — заробітна плата працівникам освіти підвищується. Зокрема, викладацькому складу її піднімають у 2,85 раза від існуючих ставок, починаючи з 1 січня; решті працівників — у 2,25 раза, починаючи з 1 травня.

І. ВОЛОШЕНЮК.

3 англійською — туго

У травні - червні - липні в нашому інституті мали діяти платні курси прискореного вивчення англійської мови.

Було оголошено, що курси вестимуть спеціальні підготовлені американські викладачі. Організацію цієї справи взяло на себе просвітильне Товариство ім. Шевченка. А позаяк Вінниця в цьому Товаристві користується популярністю з боку відника волохатого застою, то викладачів на травень для нашого міста не знайшлося. Отже, хто ще не забрав грошей, наперед сплатених за навчання, можете забрати їх в культурно-художньому центрі.

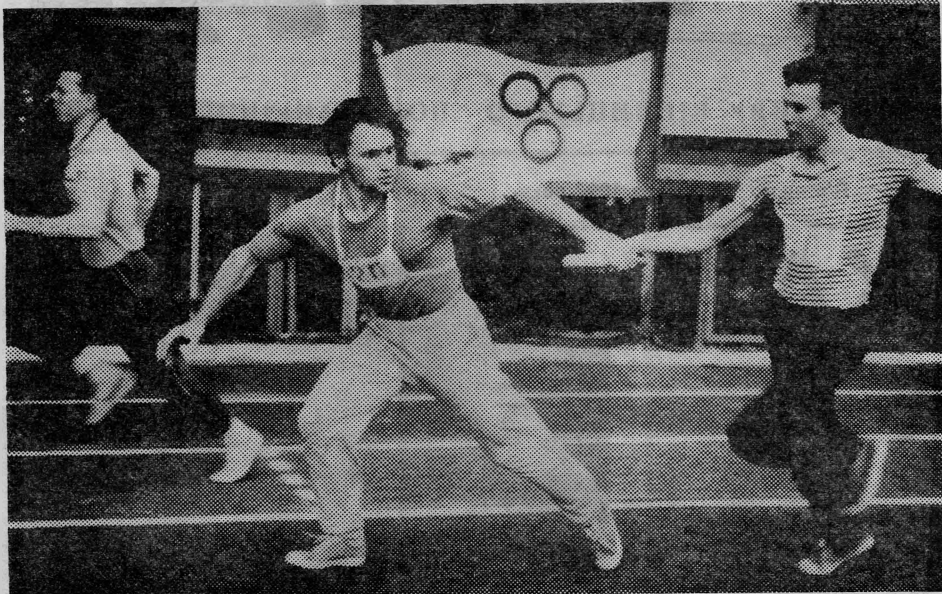
Обіцяють, правда, що курси функціонуватимуть з червня, але в розмірі не чотирьох, як було обіцяно, а тільки двох груп. Тим чином, можуть забрати гроші й ті, хто не з нашого інституту.

Одна істотна деталь. Наші представники їздили в ті міста, де американці ведуть курси. Зокрема вивчили, чи дивуються з пивозимної поведінки слухачів, які спускають один з одного домашні завдання.

От уже в'їлася в крісе звичка до показухи: голова після не в тому, щоб знати, а в тому, щоб здавати не гіршим від сусіда. Самі себе обманюють за власні ж гроші.

ЛІТО КЛИЧЕ НА СТАДІОН

Є СРІБНІ МЕДАЛІ

На студентській спартакіаді.

Напружений момент передачі легкоатлетичної естафети.

Фото С. Лісового.

У 1984 році в залі спортивного комплексу «Авангард» відбулися відбіркові змагання з акробатики серед дівчаток 4-х класів. В куто-жу на лавочці, не соромлячись, гірко плакала маленька дівчинка.

— Що з нею? — запитав Заслужений тренер України Леонід Давидович Голяк.

Йому відповіли: — Дуже засмучена. Хотіла бути першою, а посіла третє місце...

Завжди суворий тренер, розчулився, по-батьківськи поглянув русаву голівку дівчинки:

— Це добре, Наталочко, що бажав бути тільки першою, але шлях до перемоги пролягає не через сльози, а через впевненість, наполегливі тренування.

Важко сказати, чи зрозуміла тоді маленька Наталочка слова свого тренера. Мабуть, ні, бо продовжувала плакати, витираючи сльози тендітними кулачками. Але саме тоді Леонід Давидович зрозумів, що в їхній групі з'явилась ще одна майбутня завзята спортсменка. І не помилився.

Вже в сьомому класі Наталка Заболотна стала першорядницею з акробатики, а ще через рік — кандидатом у майстри спорту,

Але найпам'ятнішим для неї виявився рік 1991-й. Збулись відразу всі найзаповітніші мрії: Наталка успішно закінчила десятий математичний клас СШ № 9 і стала студенткою Вінницького політехнічного інституту на факультеті обчислювальної техніки. І в тому ж таки році разом з своєю молодшою подругою Людою Вітвіцькою виграла спочатку звання чемпіонів України, а потім у напруженій боротьбі — медалі першості СНА, виконавши при цьому норматив майстра спорту.

ЛІДЕР

Нарис

Лідер в спортивній секції, скромна, майже непомітна серед подруг — така вона студентка політеху. Той, хто з нею спілкується, ніколи не подумає, що вона входить до спортивної еліти нашої держави, що після занять, щодня, у визначений час, вона прямує до спортивного залу, де її чекають тригодинні тренування — наполегливі, виснажливі.

Поставила вона перед собою і завдання успішно закінчити інститут, стати досвідченим інженером.

— А з акробатикою як? — поцікавився. — Покинеш великий спорт?

— Ні, це назавжди! «Чи не переохолоджує вона себе?» — спало на думку, адже в нашому вузі вчитись нелегко, вимоги високі і не кожний може поєднувати заняття спортом з навчанням.

Наталка Заболотна спростовує такі песимістичні думки, про що свідчать досить успішні результати її першої екзаменаційної сесії.

І в той же час вона не пропустила жодного тренування, бере на себе високі навантаження. Тренер А. Д. Голяк дуже задоволений.

А після всього — робота вдома по господарству, де вона — перша помічниця матері. Коли ж випадає хвилинка для дозвілля, то є улюблена вітчарка Нікі, бібліотечка пригодницької і фантастичної літератури.

Ось така вона студентка першого курсу ВПІ, Наташа Заболотна, якій нині виповнилося лише вісімнадцять років. З чим колектив кафедри фізвиховання сердечно її вітає і бажає нових успіхів у навчанні і спорті.

Я. КУЛИК,

НЕВЕСЕЛІ РОЗДУМИ

Торік на стадіоні «Олімп» було укладено нове сучасне покриття «Регупол». Слід відзначити, що зроблено це досить своєчасно, бо сьогодні таке покриття коштувало б 2,5 мільйони карбованців, що не по кишені інституту.

Тепер про якість «Регуполу». Були різні думки фахівців. Відповідь дали студентські спортивні ігри, які провадилися 14—16 травня. Вже в першому забігу студент факультету фізичного виховання педінституту Віктор Яцюк подолав стометрівку за 10,9 сек. як, кажуть, доріжки швидкі. Це підтвердили і наступні старты. Отже, якщо відповідь на питання про якість доріжок і секторів була отримана вже на перших офіційних змаганнях, то відповідь на запитання: «Яка команда найсильніша», — визначилась тільки після дводенної напруженої боро-

тьби в кожному виді програми.

Впевнену перемогу в потрійному стрибку здобув студент V курсу будівельного факультету Анатолій Бухтій. Він же став другим в стрибках в довжину.

В секторах для метання боротьба точилась тільки серед вихованців старшого вишклага ВПІ О. М. Потапової. Подвійну перемогу в метанні диску та штовхання ядра святкував студент медичного інституту Геннадій Власюк (який, до речі, був рекордсменом ВПІ, коли вчився на енергетичному факультеті). Друге і третє місце посіли наші спортсмени Богдан Яворський та Олександр Ставнійчук. Добре виступили в різних видах програми майбутні інженери Віктор Нагожук, Іван Фесенко, Віталій Яроцький, Олександр Афонін.

І все ж в командному заліку наша команда була лише третьою.

Поступитись переможцю — колективу факультету фізичного виховання педінституту не соромно, бо він був поза конкуренцією, але у медиків ми завжди вигравали. І ось — оцінка. І це виявилось не випадковістю. Аналізуючи виступ нашої команди, слід відзначити досить посередні результати в усіх видах багатовісї програми у юнаків та відсутність дівчат. Всього в забігах взяли участь тільки два представники ВПІ — Ф. Фідерман і Т. Подзігун. Звісно, що з такими малими силами команда була неспроможна взяти верх над суперниками.

Отже, кафедрі фізвиховання нашого інституту є над чим подумати.

М. ЯНКОВСЬКИЙ.

У місті над Бугом не вперше збираються кращі студентські чоловічі гандбольні команди колишнього Союзу, але тільки цього разу Вінницькому політехнічному інституту довірили проведення фінального турніру, підкресливши цим неабиякі успіхи наших гандболістів.

Ініціатором була зумовлена ще й тим, що внаслідок організаційних прорахунків на фінал Спартакіади не приїхала команда — метр студентського гандболу, багаторазовий переможець Всесвітніх універсіад — Запорізький «Університет». Відсутність явного фаворита значно вирівняла шанси команд в боротьбі за звання чемпіонів або один з комплектів медалей.

Чомусь всі дружно відвели роль аутсайдера вінничанам, оскільки команда ВПІ два останні роки не виступала на змаганнях елітного класу, задовольняючись другою групою. Правда, тренер команди Тернопільського інституту народного господарства Я. Б. Павленко не без підстав попереджав своїх колег про силу політехніків. Він, певне, мав на увазі одну з спартакіад України, в якій політехніки в складі збірної Вінницької області обійшли 10 команд з інших регіонів і увійшли в групу сильніших.

Нині, завдяки тому, що команда Київського інституту фізкультури не з'явилась на студентську Спартакіаду, її місце автоматично зайняли гандболісти ВПІ. І ось — фінал.

Після перших ігор важко було визначити, хто з п'яти претендентів стане чемпіоном, а хто призером, настільки рівна за силами і можливостями збіралась «компанія», в яку увійшли Харківська «Фармація» — старожил вищої ліги, лідери першої ліги тернопільчани, відомий клуб ЗІП, технічна команда з Луцька і, нарешті, вінничани.

Найбільш цікавим і драматичним виявився поєдинок старих друзів — суперників — ВПІ проти тернопільців. Цього разу при підтримці своїх вболівальників, вінничани прагнули будь-що перемогти. Правда, і помилок було вдосталь. Не забуває підряд чотири семиметрових штрафних кидків лінійний

Олег Гришук, не йде гра у головного бомбардира Івана Белікова, досвідченого Сергія Саматоса.

Але знайшовся в колективі гравець, який зламав «хребет» невдало початого поєдинку. На останньому рубежі у політехніків стояв воротар Олег Іваник, двометровий гігант. У плечах — косий сажень. Здавалось, що цими плечима він цілком закрив ворота. потужні кидки з шостиметрової лінії або й просто в упор, коли суперники буквально влітали в його зону. Олег встигав відбивати.

Затративши багато зусиль для взяття воріт, тернопільчани у другій половині гри зів'яли, чим не проминули скористатися господарі майданчика.

Отже, є медалі! Але якого гатунку?

Все вирішилось в останньому матчі між командами Харківської «Фармації» і Луцького педагогічного інституту. Перемігши у важкому поєдинку, кращою студентською гандбольною командою України стали лучани. Всього на один м'яч забили вони більше, ніж вінницькі політехніки, які стали другими призерами.

Тренери ВПІ Микола Іванович Петренко і Валерій Юхимович Ходирев не назвали після ігор кращих: мабуть, тому, що вся команда грала з натхненням. Тож, вважаю доречним назвати весь «срібний» склад колективу: Іван Беліков, Сергій Койка, Олег Іваник, Олег Гришук, Олександр Рюхов з інженерно-будівельного факультету, Анатолій Кучер, Сергій Саматоса, Вадим Гончарук — з ФРЕ, Ігор Барбенков — з ФРА, Олександр Бальдус — ЕФ, Андрій Кунцов — ФІТКІ.

Говорять, «щасливий той тренер, який створив команду своєї мрії». Гадаю, що мрії тренерів з гандболу ВПІ цілком можуть бути реалізовані, звісно, при спільній підтримці всього колективу вузу.

В. КУДИНА,
суддя національної категорії, член Ради Федерації гандболу України.

На знімку: момент гри наших спортсменів з тернопільцями.

Фото С. Лісового.

Без вождів

Ви бували в екзотичній країні тропіків Сінгапурі? Не бували? Я теж по своїй бідності там не бував і, напевно, ніколи не буду. Але син — моряк привіз мені монети з того дивосвіту, де на них можна будь-що придбати. Придививсь до монет і дивно мені стало. Захотілося поділитися з вами, дорогі читачі, своїми враженнями.

На монетах немає ні вождів, ні президентів, ні гербів, ні прапорів — зображені тільки рослини. Що з них взяти «нешасних» малагашців, полонезів? Відстали від нас... їх не цікавить ні політика, ні плюралізм думок, ні партійні канони. Не мають вони атомних станцій і бомб, ракетних комплексів, а живуть як? Нам і не приснилося.

С. ЛІСОВИЙ.